

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/62/2024
Identifikačné číslo spisu:	6115218678
Dátum vydania rozhodnutia:	22.10.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6115218678.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ivana Rumanu a členov senátu Mgr. Miroslava Šeptáka a JUDr. Branislava Krála, v spore žalobcu Poľnohospodárske družstvo Badín, Badín, Družstevná 73, IČO: 31 622 500, zastúpenému Advokátska kancelária Krnáč, s. r. o., Banská Bystrica, Horná 65A, IČO: 47 232 293, proti žalovaným 1/ D. Y., narodenej XX. B. XXXX, Y., H. XXX, zastúpenej JUDr. Petrom Dlhopolčekom ml., advokátom, Banská Bystrica, Horná 51, 2/ G. Y., narodeného XX. G. XXXX, Y., H. XXX, zastúpeného JUDr. Petrom Dlhopolčekom st., advokátom Banská Bystrica, Horná 51, o zriadenie vecného bremena, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 8C/350/2015, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. februára 2022 sp. zn. 14Co/52/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobca má proti žalovaným 1/, 2/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 8C/350/2015 - 565 zo 16. 09. 2020 výrokom I. zriadil vecné bremeno v prospech vlastníka stavby - vodojemu, ktorý vodojem sa nachádza na parcele registra „C“ parcelné číslo 263/2 a parcelné číslo XXX/X, katastrálne územie Y., spočívajúce v práve cesty cez príľahlé pozemky:

- parcely registra „C“ parcelné číslo XXX/XX, záhrady o výmere 2185 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXXX, katastrálne územie Y., obec Y., okres Banská Bystrica,

- parcely registra „C“ parcelné číslo XXX/X, záhrady, o výmere 4604 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXX, katastrálne územie Y., A. Y., okres Banská Bystrica,

- parcely registra „C“ parcelné číslo XXX, zastavané plochy a nádvoria, o výmere 797 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXXX, katastrálne územie Y., A. Y., okres Banská Bystrica, a to v rozsahu vymedzenom v dieloch 1, 2 a 3 Geometrického plánu č. 32027788-04/20 na vyznačenie vecného

bremena na priznanie práva prechodu a prejazdu cez pozemky p. č. XXX/X, XXX/XX N. XXX zo dňa 31. 01. 2020, ktorý vyhotovil G. H. - Geoplán a úradne overila M.. O. W. dňa 18. 02. 2020, pod číslom 101/2020 tvoriaci prílohu tohto rozsudku, a to pešo, motorovými vozidlami, alebo inými dopravnými prostriedkami nevyhnutnými pre údržbu a obhospodarovanie stavby - vodojemu v čase od 8.00 h do 18.00 h podľa vlastného uváženia vlastníka stavby - vodojemu, za účelom údržby alebo obhospodarovania stavby - vodojemu. Výrokom II. súd vo zvyšku žalobu zamietol. Výrokom III. uložil žalobcovi povinnosť platiť žalovanej 1/ ako náhradu za zriadenie vecného bremena sumu 250,- Eur ročne, a to vždy do 31. 01. kalendárneho roka. Výrokom IV. súd žalobcovi povinnosť platiť žalovanému 2/ ako náhradu za zriadenie vecného bremena sumu 250,- Eur ročne, a to vždy do 31. 01. kalendárneho roka. Výrokom V. uložil žalovaným povinnosť nahradiť žalobcom náhradu trov konania vrátane trov právneho zastúpenia v rozsahu 33,4 %. Výrokom VI. súd priznal znalci E.. M.. G. N., I., s miestom výkonu činnosti H. XXX/X, P., nárok na znalečné voči žalovanej 1/ a žalovanému 2/ v rozsahu 100 %. Výrokom VII. súd priznal znalci E. D., s miestom výkonu činnosti Z. XXXX/XXX, E. Y., nárok na znalečné voči žalovanej 1/ a žalovanému 2/ v rozsahu 100 %.

1.1. Po právnej stránke aplikoval § 119 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 151n ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 151o ods. 1 a 3, § 151p ods. 3 Občianskeho zákonníka. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie s prihliadnutím na právny názor vyslovený Krajským súdom v Banskej Bystrici, ktorým je konajúci súd prvej inštancie viazaný, dospel k záveru, že žalobe je potrebné sčasti vyhovieť. Súd mal za dostatočne preukázané, že v predmetnom spore je potrebné zriadiť vecné bremeno v prospech žalobcu na úkor žalovaných 1/, 2/, nakoľko ani odvolací súd vo svojom odôvodnení uznesenia č. k. 14Co/16/2018 - 427 zo dňa 24. 04. 2019 nespochybnil rozhodnutie prvoinstančného súdu v tom zmysle, že v danom spore nie je potrebné zriadiť vecné bremeno. Odvolací súd bol toho názoru, že v ďalšom priebehu konania bude potrebné doplniť geometrický plán a trasovanie pozemkov. Na základe pripustenia zmeny petitu žaloby na ostatnom pojednávaní konanom dňa 17. 08. 2020 týmto došlo k doplneniu I. výroku o geometrický plán, na základe čoho došlo k odstráneniu tohto nedostatku, ktorý bol pôvodnému rozsudku tamojšieho súdu vyčítaný. Súd nevyhovel žalobcovi v časti týkajúcej sa zriadenia vecného bremena v povinnosti vlastníka pozemku parcela registra „C“ č. XXX/XX, záhrady o výmere 2185 m², zapísanej na LV č. XXXX, katastrálne územie Y., A. Y., strpieť údržbu, prevádzkovanie, opravy, úpravy a užívanie stavby vodojemu, ktorý vodojem sa nachádza na parcele registra „C“ č. XXX/X N. Č.. XXX/X, katastrálne územie Y., nakoľko stavba, ktorá je vo vlastníctve žalobcu (vodojem) je stavbou oprávnenou, čo konštatoval aj odvolací súd a vecné bremeno na základe dikcie § 135c ods. 3 OZ je možné zriadiť len pri vyporiadaní neoprávnenej stavby. V týchto súvislostiach zaujal právny názor i odvolací súd v uznesení zo dňa 24. 04. 2019, konkrétne v bodoch 18., 20. a 22., pričom podľa názoru súdu prvej inštancie bolo nadbytočné tieto znova opakovať, a preto na ne v konkrétnostiach odkázal. K námietkam žalovaných, ktorí tvrdili, že vodojem nie je stavbou a že šachty, ktoré sú umiestnené na pozemku susediacom s pozemkami žalovaných, sú súčasťou hlavnej veci (vodojemu), a preto len k šachtám nemôže byť zriadené vecné bremeno, súd uviedol, že v danom prípade sa pridŕžal svojho predchádzajúceho odôvodnenia, vyplývajúceho z rozsudku, kde detailne popísal, prečo vodojem je stavbou a prečo nemožno vyhovieť námietke žalovaných, ktorí túto skutočnosť spochybňovali počas celého konania. V čase budovania a kolaudácie vodojemu (05. 12. 1955) nebol účinný zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) a v tom čase ani neexistoval jednotný právny predpis na úseku stavebníctva s ohľadom na skutočnosť, že predmetom konania je osobitný druh stavby - vodohospodárske dielo (vodojem, ktorého účelom je zhromaždiť vodu v akumulačnej nádrži za účelom ďalšieho využitia nahromadenej vody). Pojem stavba v tom čase nedefinoval ani Občiansky zákonník. Z dokazovania súdu vyplynulo, že vodojem je teda stavbou, pozostávajúcou z troch častí: akumulačná nádrž, potrubie a šachta, ktorá vedie k Badínskemu potoku. Neobstoí ani tvrdenie žalovaných, že žalobca sa domáha zriadenia vecného bremena len k súčasti veci, t. j. len k šachte. Vodojem je jedna stavba, pozostávajúca z viacerých častí, ktoré však nemôžu byť oddelené bez toho, aby sa tým vec neznehodnotila. Žalobca sa nepochybne domáha zriadenia vecného bremena k veci - vodojemu. Na základe vykonaného dokazovania bol prvoinstančný súd, ako aj odvolací súd, toho názoru, že vodojem v súdnej veci je potrebné považovať za stavbu, pričom vykonaným dokazovaním bolo dostatočne preukázané, že sa jedná o stavbu riadne skolaudovanú, o čom svedčí aj kolaudačné rozhodnutie, nachádzajúce sa v obsahu spisového materiálu. Záver okresného súdu o charaktere vodojemu ako stavby sa aj odvolaciemu súdu javil ako vecne

správny a rovnako vecne správny je aj záver z vykonaného dokazovania, že žalobca dostatočným spôsobom listinnými dôkazmi preukázal svoje vlastníctvo k predmetnej stavbe. Pokiaľ žalovaní spochybňovali vlastníctvo vodojemu žalobcom, pretože ako vlastníci nie sú zapísaní na liste vlastníctva, súd mal z vykonaného dokazovania za preukázané, že len žalobca (resp. jeho právny predchodca) investoval do stavby vodojemu a tento majetok vedie aj v inventarizačnej knihe. Z listinného dôkazu „inžiniersko - projektová organizácia č. 15/011/05/91“ nepochybne vyplýva, že právny predchodca žalobcu bol investorom rekonštrukcie vodojemu a aj z rozhodnutia Okresného národného výboru v Banskej Bystrici č. výst. - 7360/58 je nepochybné, že právny predchodca žalobcu požiadal o zvláštne užívanie vody k stavbe močovkovej závlahy jeho lúk a investoval do tejto výstavby. Je pravdou, že žalobca nie je zapísaný ako vlastníci v katastri nehnuteľností, čo však vychádza zo skutočnosti, že list vlastníctva pre túto nehnuteľnosť nie je ani založený, čo je však spôsobené aj konaním žalovaných, ktorí znemožňujú žalobcovi prístup k šachtám a ktorý tak nemôže vykonať ani nevyhnutné geodetické a kartografické činnosti, na základe ktorých by následne mohol byť založený list vlastníctva. Žiadna iná osoba nebola zistená ako vlastníci vodojemu. Samotné vlastníctvo žalobcu k vodojemu považoval navyše za preukázané i Krajský súd v Banskej Bystrici ešte v konaní pred prvým rozsudkom prvoinštančného súdu, na čom nič nemenila nová argumentácia nových právnych zástupcov žalovaných, ktorú predniesli na posledných dvoch pojednaniach konaných dňa 08. 07. 2020 a 17. 08. 2020, kde uvádzali, že vodojem bol skolaudovaný JRD Badín v roku 1955, resp. zhotoviteľom stavby bolo toto družstvo, pričom zaniklo zlúčením s JRD, SNP Banská Bystrica dňa 13. 02. 1974, na základe čoho mal právny zástupca žalovaného 2/ za to, že žalobca nie je právnym nástupcom a ani univerzálnym sukcesorom JRD Badín. Na základe vykonaného dokazovania tak súd konštatoval, že dospel k záveru, že žalobca je vlastníkom stavby - vodojemu a nie je zároveň vlastníkom príslušného pozemku, resp. pozemkov, ktoré sú vo vlastníctve žalovaných, preto žalobca je takým vlastníkom stavby, v prospech ktorého (za splnenia ďalších zákonných podmienok) možno zriadiť vecné bremeno v zmysle § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ sa týka dôvodnosti samotného návrhu žalobcu na zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty, ktorú namietali žalovaní i v podanom odvolaní, aj samotnému odvolaciemu súdu sa takýto návrh javil ako plne opodstatnený a dôvodný predovšetkým s poukazom na skutočnosť, že výkon práva, ktorého zriadenia sa v súčasnosti predmetným žalobným návrhom žalobca domáha, žalobca a jeho právny predchodca realizovali minimálne od roku 1955, keď bol vodojem vystavaný a skolaudovaný a právo užívania stavby (vodojemu), ako i právo prechodu k stavbe umiestnenej na pozemku žalovaného 2/, sa tak na pozemkoch žalovaných 1/, 2/ vykonáva žalobcom a jeho právnym predchodcom už vyše 60 rokov. Súd prvej inštancie tak dospel k záveru, že je možné zriadiť vecné bremeno, spočívajúce v práve nevyhnutnej cesty v prospech žalobcu. Na druhej strane však súd zistil, že vzťahy medzi žalobcom a žalovanými sú vážne narušené a konfliktné, preto súd nezriadil vecné bremeno, spočívajúce v práve prechodu (cesty) pešo, motorovými vozidlami alebo inými dopravnými prostriedkami v ktorúkoľvek dennú hodinu podľa uváženia žalobcu, t. j. neobmedzene, ale tak, ako vo svojom predchádzajúcom rozsudku, toto vecné bremeno obmedzil jednak časom, druhmi vozidiel a účelom tohto vecného bremena, a to tak, že zriadil vecné bremeno, spočívajúce v práve cesty pešo, motorovými vozidlami, ktorých vlastníci stavby - vodojemu je držiteľom alebo vlastníkom, alebo inými dopravnými prostriedkami nevyhnutnými pre údržbu a obhospodarovanie stavby - vodojemu v čase od 8.00 h do 18.00 h podľa vlastného uváženia vlastníka stavby - vodojemu, za účelom údržby alebo obhospodarovania stavby. Súd považoval takto zriadené vecné bremeno za primerané. Poukázal tiež na dôvody svojho predchádzajúceho rozsudku, pre ktoré považoval zriadenie vecného bremena za nevyhnutné a zároveň za primerané s ohľadom na všetky okolnosti (body 32., 34., 36. - 38. rozsudku zo dňa 04. 10. 2017). K výške primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena súd konštatoval, že právo z vedeného bremena, spočívajúce v práve nevyhnutnej cesty za účelom obhospodarovania stavby - vodojemu nemožno považovať za tak málo významné a málo zasahujúce do práv žalovaných, aby nebol žalobca povinný zaplatiť žalovaným náhradu. Súd zvýraznil, že pri úvahe o primeranej náhrade nie je viazaný návrhom, pričom nie je vylúčená jednorazová peňažná náhrada, ani poskytovanie opakujúceho sa peňažného plnenia. Súd tak uložil žalobcovi povinnosť pravidelne (ročne) opakujúcu náhradu za zriadené vecné bremeno vo výške 250,- Eur jednak v prospech žalovanej 1/. ako aj v prospech žalovaného 2/, ktorá náhrada je splatná vždy do 31. 01. daného kalendárneho roka. V tejto otázke súd vzal do úvahy i intencie dané Krajským súdom v Banskej Bystrici v zrušujúcom uznesení. Záverom súd prvej inštancie uviedol, reagujúc na tvrdenia žalovaných vo vzťahu k pochybnostiam o vlastníckom

práve žalobcu k stavbe - vodojemu, ktorá je predmetom tohto konania, že takýto spor v podstate neexistoval, keď okrem predchádzajúceho rozsudku prvoinštančného súdu i odvolací súd jednoznačne konštatoval, že vlastníctvo žalobcu je nesporné, je preukázané.

1.2. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 262 ods. 1 a § 255 ods. 2 CSP, pričom priznal strane náhradu trov konania podľa jej úspechu vo veci. Súd mal preukázané, že žalobca bol úspešný v pomere 2/3 z celkového úspechu, pričom žalovaní boli úspešní v pomere 1/3. Na základe uvedeného súd bral navrhované tri žalobné výroky, resp. návrhy, ako 100 %, žalobca bol úspešný v 66,7 %, žalovaní boli úspešní v 33,3 %, keďže boli úspešní v jednom výroku z troch výrokov v plnom rozsahu a následne súd odpočítal nárok na náhradu trov konania, v ktorej boli žalovaní úspešní (33,3 %) od nároku na náhradu trov konania, v ktorej bol úspešný žalobca (66,7 %), a preto žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 33,4 %.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 22. februára 2022 sp. zn. 14Co/52/2021 prvým výrokom rozsudok súdu prvej inštancie v výrokoch I., II. IV. potvrdil; druhým výrokom zmenil výrok V. rozsudku súdu prvej inštancie tak, že žiadnej zo strán právo na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie nepriznal; tretím výrokom zmenil výrok IV. rozsudku súdu prvej inštancie tak, že znalci E. M. G. N., I., s miestom výkonu činnosti H. XXX/X, P. priznal nárok na znalečné voči žalobcovi v rozsahu 50% , voči žalovanej 1/ v rozsahu 25% a voči žalovanému 2/ v rozsahu 25%; štvrtým výrokom zmenil výrok VII. rozsudku súdu prvej inštancie tak, že znalci E. D., s miestom výkonu činnosti Rozkvet 2061/128, Považská Bystrica, priznal nárok na znalečné voči žalobcovi v rozsahu 50% , voči žalovanej 1/ v rozsahu 25% a voči žalovanému 2/ v rozsahu 25% a posledným výrokom určil, že žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti uznesenia, ktorým okresný súd rozhodne o výške trov odvolacieho konania.

2.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia na základe vykonaného dokazovania ustálil, že v prejednávanej spore sa jedná o osobitný druh jednoduchej stavby- vodohospodárske dielo, (vodojem, ktorého účelom je zhromaždiť vodu v akumuláčnej nádrži za účelom ďalšieho využitia nahromadenej vody). Súčasťou tejto stavby - vodojemu - sú šachty nachádzajúce na pozemku žalovaného 2/. Tieto šachty sú neoddeliteľnou súčasťou vodojemu, bez ktorých by vodojem nemohol fungovať a nemohol by spĺňať svoju funkciu - a to predovšetkým protipožiarnu a rezervnú (pričom ďalšou osobitnou je funkcia akumulčná, kedy vodojem ako zásobník vody zabezpečuje plynulú dodávku vody v prípade jej nerovnomerného odberu). Preto možno uzavrieť, že vodojem, ktorého hlavná časť - akumulčná nádrž, z ktorej sa realizuje samotný odber vody, sa nachádza v areáli žalobcu - a jeho súčasti tvoria jednu stavbu, ktorej súčasťou sú šachty a potrubie. Nestotožnil sa s argumentáciou žalovaných, že žalobca sa domáha zriadenia vecného bremena (spočívajúce v práve cesty) len k šachte, ako k predmetu, ku ktorému právo zriadiť vecné bremeno zákon neumožňuje, pretože táto súčasť stavby (šachta, resp. šachty) - hoc nachádzajúca na inom pozemku ako vec hlavná - je súčasťou stavby neoddeliteľnou, zabezpečujúcou jej celkovú funkčnosť. Uviedol, že podstatné je v predmetnej veci nielen kritérium možného (ne)znehodnotenia, ale zásadné je zachovanie funkčnosti vodojemu. Bez pripojenia akumuláčnej nádrže potrubím na zdroj vody z Badínskeho potoka, ktorý tvorí alternatívny zdroj vody, ktorého prítok je zabezpečený i dvoma šachtami (na pozemku žalovaného), akumulčná nádrž nemôže spĺňať svoju funkciu, pokiaľ nie je zabezpečený prítok vody tak, ako bolo v projektovej dokumentácii mienené. Z uvedeného možno uzavrieť, že žalobcovia žiadajú zriadiť vecné bremeno spočívajúce v práve cesty k stavbe. Pokiaľ sa týka oprávnenosti stavby, je predovšetkým nutné zdôrazniť, že odvolací súd, viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania, sa už nezaoberá otázkou zriadenia vecného bremena k stavbe umiestnenej na cudzom pozemku v zmysle ust. § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka, keďže v tejto časti bola žaloba právoplatne zamietnutá, ale predmetom odvolacieho prieskumu je dôvodnosť zriadenia vecného bremena spočívajúceho v práve cesty cez príľahlý pozemok podľa ust. § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka. Preto na zodpovedanie otázky, či sú šachty nachádzajúce sa na pozemku žalovaného súčasťou stavby vodojemu, ako stavby oprávnenej, je nutné uviesť, že z predložených listinných dôkazov vyplýva dátum kolaudácie 05. 12. 1955 konštatovaný v inventárnej karte JRD Badín predloženej žalobcom a následné zaradenie stavby do majetku právneho predchodcu žalobcu - JRD

Badín. Už súd prvej inštancie konštatoval, že v roku 1955 nejestvoval jednotný stavebný zákon. Zákon č. 50/1976 Zb. o stavebnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) bol prijatý až v roku 1976. Oprávnenosť realizovania stavby družstvom v roku 1955 nemožno teda posudzovať podľa ustanovení zákona č. 50/1976 - stavebného zákona. Vzhľadom na skutočnosť, že v uvedenom období päťdesiatych rokov minulého storočia bolo stavebníkom jednotné roľnícke družstvo, pre zriaďovanie jednoduchých zariadení na jednotlivých nehnuteľnostiach na zachytenie vody pre vlastné potreby sa osobitné stavebné podklady nevyžadovali. Takúto povinnosť neukladal ani zákon č. 280/1949 Sb. o územnom plánovaní a výstavbe obcí, na ktorý predpis poukazujú žalovaní v podaných odvolaniach. Nariadenie č. 128/1945 Zb. SNS o výstavbe miest a obcí na Slovensku, na ktoré rovnako odvolatelia poukazujú, bolo platné a účinné od 22. 10. 1945 do 01. 01. 1951, teda v čase realizácie tejto stavby a zaradenia vodojemu do užívania právneho predchodcu žalobcu už uvedený právny predpis účinný nebol.

2.2. Odvolací súd zdôraznil, že v súdnej veci je stavbou vodojem - teda jednoduchá vodohospodárska stavba na zachytávanie povrchových vôd slúžiaca pre potreby - v čase jej realizácie - jednotného roľníckeho družstva. Na základe Rozhodnutia Odboru výstavby a vodného hospodárstva Rady ONV v Banskej Bystrici č. výst. - 7360/58 dospel k záveru, že stavbu vodojemu nemožno považovať za stavbu neoprávnenú a preto k nej zriadil vecné bremeno spočívajúce v práve cesty. Následne konštatoval, že medzi stranami zároveň ani nebolo sporné, že práve žalobca v súčasnosti a predtým jeho právny predchodca vykonáva triádu vlastníckych oprávnení k stavbe vodojemu od roku 1955 a od uvedeného času stavbu vodojemu užíval, nakladal s ňou, bral z nej požitky a o túto sa staral sám - vynakladanými investíciami a zabezpečením priebežnej údržby, či už pracovníkmi právneho predchodcu žalobcu alebo za odplatu i prostredníctvom osoby otca žalovaných 1./2/. Uvedené okolnosti by svedčili i o nadobudnutí vlastníckeho práva vydržaním. Odvolací súd tak i opätovne v odvolacom konaní, na základe skutočností preukázaných v konaní, dospel k záveru o dostatočne preukázanom vlastníckom práve žalobcu k stavbe vodojemu, pričom v zmysle zásady akcesority svedčí žalobcovi vlastnícke právo k celej stavbe, t. j. i k jej súčasťi, ktorou sú dve šachty nachádzajúce sa na pozemku žalovaného 2/. Ďalej dodal, že napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zriadil „len“ vecné bremeno spočívajúce v práve cesty cez príľahlé pozemky (podľa ust. § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka), pričom žalobu žalobcov v časti o zriadenie vecného bremena k stavbe (vodojemu, resp. jeho časti) nachádzajúcej sa na cudzom pozemku zamietol. Uvedený žalobu zamietajúci výrok žalobca odvolaním nenapadol, preto odvolací súd, viazaný rozsahom odvolania, otázku vecného bremena k stavbe už nebol oprávnený preskúmať a o veci bolo tak v tejto časti právoplatne rozhodnuté.

2.3. Vzhľadom však ku skutočnosti, že na pozemku žalovaného 2/ sa nachádzajú súčasťi stavby vo vlastníctve žalobcu, ktoré je potrebné udržiavať, vykonávať priebežné kontroly, opravy a údržby, súd prvej inštancie k predmetným pozemkom zriadil právo cesty podľa ust. § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka, cez pozemky žalovaných. Z vykonaného dokazovania vyplynulo pre zriadenie tohto vecného práva niekoľko zásadných skutočností: šachty, ktoré sú súčasťou vodojemu vo vlastníctve žalobcu sa na pozemku žalovaného 2/ nachádzajú viac než 60 rokov, žalobca k nim iný prístup nemá, pričom od uvedeného obdobia tieto zároveň vyžadujú údržbu a priebežnú starostlivosť o ne: v prípade potreby vyžadujú uvedenie (šachty) do stavu, aby bola schopná funkcie prepúšťať vodu, ktorej dodávka je nevyhnutná jednak pre hospodárske fungovanie žalobcu, ale predovšetkým pre zabezpečenie akcieschopnosti protipožiarnych hydrantov. Uvedenú údržbu o šachty vykonával najprv otec žalovaných, neskôr samotný žalovaný 2/ - za odplatu - a konal tak až do zhoršenia vzájomných vzťahov so žalobcom, resp. jeho zástupcom. Okolnosť zhoršenia osobných vzťahov však nemôže mať vplyv na nutnosť priebežnej údržby, prípadne vykonanie opráv šachiet, pokiaľ má vodojem i protipožiarnu funkciu. Pokiaľ túto údržbu od času bezprostredne predchádzajúceho vzniku súdneho konania už nevykonáva za odplatu žalovaný 2/ na svojom pozemku, je dôvodné, aby tak bolo umožnené konať vlastníckovi stavby, aby tento mal možnosť udržiavať vodojem v prevádzkyschopnom stave. Otázke vecného bremena spočívajúceho v práve cesty cez príľahlý pozemok, ktorý je vo vlastníctve inej osoby podľa ust. § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka sa odvolací súd venoval v odseku 18 odôvodnenia svojho predchádzajúceho rozhodnutia.

2.4. Na základe konkrétne zisteného skutkového stavu v predloženej veci, odvolací súd konštatuje vecnú

správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie o dôvodnosti zriadenia vecného bremena spočívajúceho v práve cesty cez pozemky žalovaných. Aby žalobca mohol realizovať triedu oprávnení vyplývajúcu z vlastníckeho práva, k súčasť svojej nehnuteľnosti nemá iný prístup, ako cez pozemky žalovaných, ktorí existenciu/umiestnenie šácht na svojom pozemku (žalovaného 2/) tolerovali po dobu viac než 60 rokov. Zároveň, na strane druhej, keďže platí, že vlastníctvo i zaväzuje, uvedená zásada znamená pre vlastníka i povinnosť o predmet vlastníctva sa starať. V danom prípade to znamená, tak ako to bolo uvedené vyššie, udržiavať vodojem vo funkčnom stave, odstraňovať prípadný havarijný stav, zabezpečovať prietok vody a to i pre účely zabezpečenia protipožiarnej ochrany. Jednou z funkcií vodojemu je práve akumulácia a protipožiarna funkcia, keď, tak ako už i sám odvolací súd uviedol, protipožiarne systém žalobcu, ako subjektu vykonávajúceho poľnohospodárske činnosti je priamo zabezpečený a napojený na prísun vody z Badínskeho potoka, keď hydranty žalobcu sú napĺňané a napojené práve na tento zdroj vody. Iný spôsob dodávania vody (cisternami a podobne) postupného privádzania vody - ktorý systém je značne časovo náročný - v prípade možného požiaru v priestoroch poľnohospodárskeho družstva, v ktorom sa nachádzajú i chovné zvieratá, je nedostatočný a zakladajúci reálne nebezpečenstvo vzniku škôd veľkého rozsahu jednak na majetku žalobcu, ale i na majetku tretích osôb. V prípade neriešenia havarijného stavu vodojemu, ktorý môže nastať napr. po privalových dažďoch, pri akomkoľvek znepríechodnení systému vodojemu v časti šachiet (alebo ktorý havarijný stav navodil v súdnej veci priamo žalovaný 2/ úmyselným zabetónovaním šachty), sú tak priamo ohrozené životy, zdravie i majetok tretích osôb.

2.5. V danom prípade je preto zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty cez príľahlý pozemok v nevyhnutnom rozsahu dôvodné, keď rozsah výkonu práva vyplýva z výrokovej časti rozsudku súdu prvej inštancie a trasovanie cesty vyplýva z vypracovaného geometrického plánu, ktorý je súčasťou rozsudku, z ktorého je zrejmé, že právo cesty je vymedzené rozsahom 3 metrov „na šírku“, teda v rozsahu nevyhnutnom na prechod pešo a prejazd motorovým vozidlom v prípade potreby, tak aby šachty vodojemu boli dosiahnuteľné čo najkratšou cestou. Odvolací súd tak konštatuje, že v danom prípade vzhľadom ako danú nielen dôvodnosť zriadenia vecného bremena, ale i podmienku proporcionality zriadeného vecného práva, keď v súdnej veci bolo zistené, že cesta v zmysle vypracovaného geometrického plánu povedie ťažiskovo cez zatrávenú záhradu resp. záhrady žalovaných, pričom nebolo zistené (ani tvrdené), že by v týchto žalovaní realizovali pestovateľnú činnosť, či v dotknutej časti mali nasadené ovocné stromy a podobne. Záverom je nevyhnutné doplniť, že už v predchádzajúcom priebehu konania bolo ustálené, že prístup vlastníka k predmetnej stavbe (jej súčasť) nemožno zabezpečiť inak ako cez príľahlé pozemky žalovaných, ktorá skutočnosť bola preukázaná i ohliadkou na mieste samom vykonanou súdom prvej inštancie.

2.6. Pokiaľ sa týka primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena, s touto čiastkovou otázkou sa súd prvej inštancie zaoberal v oboch svojich predchádzajúcich meritórnych rozhodnutiach a to jednak poskytnutím všeobecného výkladu a ozrejmnením všeobecných zásad pre určenie primeranej náhrady, keď konajúci súd v oboch svojich rozhodnutiach konkrétne uviedol, ktoré okolnosti bral na zreteľ v súdnej veci. Vo svojom prvom meritórnom rozhodnutí súd prvej inštancie uložil žalobcovi povinnosť plniť obom žalovaným pravidelne (ročne) opakujúcu sa náhradu za zriadené vecné bremeno spočívajúce v práve cesty, ale tiež za vecné bremeno viažuce sa k stavbe (vodojemu) v celkovej výške 500,- Eur, ktorá bude splatná vždy do 31. 01. kalendárneho roka (teda vopred). Súd vzal do úvahy skutočnosť, že v minulosti žalovaný 2/ vykonával údržbu šácht za odmenu v obdobnej výške (do času, kým nepožadoval odmenu vo výške 730,- Eur ročne). Súd ďalej uviedol, že hoci žalobca údržbu šácht nevykonáva len z dôvodu napájania zvierat, ale aj z dôvodu udržiavania vodojemu za účelom schopnosti tejto stavby na účely využitia protipožiarnej ochrany, súd nemohol opomenúť, že zriadením vecného bremena spočívajúcom v práve cesty bude žalobca vo výhode oproti žalovaným, ktorí zo svojich (vecným bremenom dotknutých) pozemkov nemajú prospech žiadny.

2.7. Odvolací súd následne uviedol, že po zrušení a vrátení veci odvolacím súdom súd prvej inštancie postupoval v zmysle intencií daných odvolacím súdom v tom smere, aby výrok o povinnosti žalobcu plniť primeranú náhradu bol materiálne vykonateľný voči každému zo žalovaných, ktorí sú samostatnými výlučnými vlastníkami jednotlivých dotknutých pozemkov. Preto súd prvej inštancie

osobitným výrokom uložil žalobcovi povinnosť plniť žalovanej 1/ ako náhradu za zriadenie vecného bremena sumu 250,- Eur ročne, vždy do 31. 01. kalendárneho roka a rovnako povinnosť plniť žalovanému 2/ náhradu za zriadenie vecného bremena v sume 250,- Eur ročne, vždy do 31. 01. kalendárneho roka. Pri určení výšky primeranej náhrady prvoinštančný súd zotrval na svojom predchádzajúcom odôvodnení a vysvetlil v akom zmysle a v akej miere zasiahne výkon práva vecného bremena spočívajúceho v práve cesty do vlastníckeho práva žalovaných a aká je resp. bude výhoda zo zriadeného vecného bremena pre žalobcu - ako osobu z vecného bremena oprávnenú. Uvedeným úvahám súd prvej inštancie venoval odsek 51. odôvodnenia rozsudku, pričom zároveň v podrobnostiach odkázal i na svoje predchádzajúce odôvodnenie rozhodnutia zo dňa 04. 10. 2017. Odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je i v tejto časti vecne správne, dostatočne právne i skutkovo argumentované a teda náležite odôvodnené. Súd prvej inštancie konštatoval, že zriadenie vecného bremena nie je tak „málo zasahujúce“ do vlastníckeho práva žalovaných, že by mohlo byť spravodlivo zriadené bez nároku na náhradu. Pri určení výšky súd prvej inštancie vychádzal z okolností zistených v súdnej veci, keď do času vzniku súdneho sporu žalovaný 2/ vykonával údržbu šácht, čo znamenalo i ich čistenie, spriechnenie, odstránenie nečistôt, nánosov prípadne iného materiálu (žalovaným 2/ udávaný odvoz štrku), pričom uvedené žalovaný 2/ vykonával za odmenu v obdobnej výške, ako určil súd náhradu za samotné zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve cesty, keď súdom určená suma má výlučne charakter náhrady za súdom uloženú povinnosť strpieť výkon práva vecného bremena, pričom žalovaný už nie je povinný vykonávať akékoľvek práce, akúkoľvek údržbu. Uvedené predstavuje finančnú kompenzáciu za umožnenie prechodu či prejazdu osoby z vecného bremena oprávnenej, pričom možno dôvodne očakávať, že uvedené právo sa nebude vykonávať na dennej báze, naopak, bude sa vykonávať nepravidelne, príležitostne, niekoľkokrát ročne, pri kontrole funkčnosti šácht, prípadne pri odstraňovaní porúch funkčnosti šácht. Uvedenú okolnosť „nevyhnutného rozsahu“ i z časového hľadiska musí mať na zreteli i žalobca. Súd prvej inštancie tak už vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí uviedol, že žalovaným priznal kompenzáciu za zriadené vecné bremeno v takej výške, akú predstavovala odplata žalovaného za prácu údržby šácht, pričom výška odplaty bola medzi stranami pôvodne vzájomne dojednaná (čo času, pokiaľ žalovaný 2/ nepredniesol požiadavku na odmenu vo výške 730,- Eur a pokiaľ žalovaná nepožadovala „nájomné“ vo výške 365,- Eur ročne). Súd prvej inštancie teda prihliadol na skutočnosti zistené v konaní, pričom žalobca, ako osoba, ktorej povinnosť platiť náhradu za zriadenie vecného bremena je ukladaná, pôvodne v konaní navrhoval náhradu za zriadenie vecného bremena, resp. vecných bremien, celkovo vo výške 400,- Eur. Po zrušení a vrátení veci odvolacím súdom žalobca nenavrhoval ukladať povinnosť náhrady v inej, nižšej výške, než akú určil vo svojom prvotnom rozhodnutí prvoinštančný súd. Pokiaľ však žalovaní považovali súdom určenú, či žalobcom navrhovanú, výšku náhrady za neprimerane nízku, bolo ich povinnosťou v kontradiktórnom civilnom procese uniesť nielen bremeno tvrdenia o neprimerane nízkej odmene, ale v tejto časti súdu i predložiť alebo označiť dôkaz na preukázanie takéhoto svojho tvrdenia. Žalovaní v konaní prejavovali nesúhlasný postoj jednak k samotnému zriadeniu vecného bremena, ako k uloženiu povinnosti náhrady v určitej výške, neuviedli však prečo, na základe akých objektívnych okolností považujú žalobcom navrhovanú, či súdom určenú výšku za neprimerane nízku, a aká výška náhrady by podľa ich názoru primerane kompenzovala v zásahu do ich vlastníckych práv. V koncentrovanom kontradiktórnom procese však nepostačuje nesúhlasiť, ale v dôsledku prenesenia procesnej aktivity a zodpovednosti za výsledok konania na sporové strany, musí každá sporová strana uniesť bremeno dôkazu v ňou tvrdených okolnostiach.

2.8. V súvislosti s odvolacou námietkou, že z geometrického plánu vyplýva, že žalovaný 2/ má záber v dieloch 2/, 3/ v celkovej výmere 128 m², čo je o 18 m² viac ako žalovaná 1/ a „teda kritérium voľnej úvahy v tomto smere nie je namieste a bolo potrebné sa touto problematikou dôsledne zaoberať“, odvolací súd uvádza, že je potrebné prisvedčiť konštatovanému rozdielu v záberoch pri jednotlivých žalovaných, avšak uvedený rozdiel nebol pri celkovej výmere záberu žalovaných tak výrazný (110m² a 128m²), aby sa musel nevyhnutne prejavovať vo výške náhrady za zriadené vecné bremeno. Súd prvej inštancie navyše nepoužil postup zistenej náhrady za 1m² a neurčil primeranú náhradu následne násobením dotknutou výmerou (pri ktorom postupe by sa rozdielny záber výmery prejavil), ale vychádzal z okolností zistenej dohodnutej odmeny medzi žalobcom a žalovaným 2/ za vykonávanie údržby šácht v predchádzajúcom období, z ktorej žalovaná 1/ navyše nemala žiadny prospech, úžitok. Z

uvedeného dôvodu odvolací súd nevyhodnotil odvoláciu námietku žalovaných v tomto smere za spôsobilú privodiť iné rozhodnutie o veci.

2.9. V spojitosti s trovami prvoinštančného konania z dôvodu celkového procesného úspechu sporových strán v rovnakom pomere, odvolací súd pristúpil i k zmene rozsudku súdu prvej inštancie vo výrokoch VI. a VII., ktorými súd prvej inštancie priznal nárok na znalečné znalcovi E. M. G. N. voči žalovanej 1/ a žalovanému 2/ v rozsahu 100% (výrok VI.) a ktorým výrokom VII. súd priznal znalcovi E. D. nárok na znalečné voči žalovanej 1/ a žalovanému 2/ v rozsahu 100%. Súd prvej inštancie uviedol, že nakoľko boli v konaní vypracované dva znalecké posudky, súd rozhodoval na základe § 258 ods. 2 CSP a priznal nárok na znalečné v prospech znalcov voči neúspešným v konaní - žalovanej 1/ a žalovanému 2/. Keďže odvolací súd sa nestotožnil so záverom súdu prvej inštancie o celkovom procesnom úspechu žalobcu a tomu zodpovedajúcemu procesnému neúspechu žalovaných, tak ako zdôvodnil vyššie, nebol dôvod ukladať povinnosť náhrady trov vzniknutým do konania pribratým znalcom výlučne žalovaným, ako procesnú sankciu za neúspech v spore. Keďže úspech žalobcu je rovnaký ako úspech žalovaných, je spravodlivé, aby v konaní vzniknuté trovy v súvislosti so znaleckým dokazovaním nahradili obe sporové strany rovným dielom, teda v pomere 50: 50. Vzhľadom však na skutočnosť, že na strane žalovanej boli dvaja žalovaní, ktorí boli každý samostatným, výlučným vlastníkom jednotlivých dotknutých nehnuteľností, netvorili solidárne spoločenstvo, preto odvolací súd rozhodol o znalečnom tak, že znalcovi E. M. G. N., I., priznal nárok na znalečné voči žalobcovi v rozsahu 50%, voči žalovanej 1/ v rozsahu 25% a voči žalovanému 2/ v rozsahu 25 %. Sčítaním povinností nahradiť znalečné uložených strane žalovanej, má znalec nárok na znalečné v rozsahu 50% voči žalovaným a 50% voči žalobcovi, čo zodpovedá celkovému procesnému úspechu sporových strán v konaní. Rovnakým spôsobom a z rovnakých dôvodov odvolací súd rozhodol i o nároku do konania pribratého znalca E. D., keď odvolací súd osobitným výrokom vyslovil, že znalcovi Petrovi Mišíkovi priznáva nárok na znalečné voči žalobcovi vo rozsahu 50% a voči žalovanej 1/ v rozsahu 25% a voči žalovanému 2/ v rozsahu 25%. O trovách odvolacieho konania, odvolací súd rozhodol podľa § 262 ods. 1 CSP, § 369 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalovaní 1/ a 2/ (ďalej „dovolatelia“), ktorého prípustnosť dôvodili s poukazom na § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Procesný nedostatok v zmysle § 420 písm. f) CSP odôvodnili dovolutelia tým, že podľa ich názoru je rozhodnutie odvolacieho súdu nedostatočne odôvodnené, arbitrárne a prekvapivé, keďže sa súd prvej inštancie a ani odvolací súd nezaoberal a nedal v odôvodnení rozhodnutia relevantnú odpoveď „na tú skutočnosť, že na ich pozemku sú položené inžinierske siete, najmä Pohronský skupinový vodovod a že preto mal žalobca vyžiadať v tomto smere vyjadrenia od organizácii sieťových odvetví a zistiť, či by zriadenie takéhoto vecného bremena nebolo v rozpore s príslušnými zákonmi.“ Za arbitrárnu a nedostatočne odôvodnenú považujú následne časť rozhodnutia odvolacieho súdu, kde sa „zaoberá možnosťou vydržania vodovodnej šachty zo strany žalobcu.“ V spojitosti s dovolacím dôvodom § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolutelia považovali za právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu nebola vyriešená: „či vodovodná šachta a vodovodné potrubie na ňu napojené sú súčasťou akumuláčnej nádrže do ktorej toto vodovodné potrubie ústi a či teda vodovodná šachta, potrubie a akumuláčná nádrž tvoria jednu vec a to aj za stavu, keď vodovodné potrubie neslúži výlučne k plneniu akumuláčnej nádrže, ale aj pre potreby iných subjektov, ktoré sú naň napojené a ak tieto tri súčasti vodovodná šachta, potrubie a akumuláčná nádrž tvoria jednu vec, tak ktorú z týchto troch súčastí treba považovať za hlavnú vec a ktoré len za jej súčasti.“ Navrhli rozsudok odvolacieho súdu zmeniť a podanú žalobu zamietnuť.

4. K podanému dovolaniu sa písomne vyjadril žalobca, ktorý dovolanie žalovaných 1/ a 2/ navrhol odmietnuť a žiadal priznať trovy dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť. Na

stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

8. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP

9. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

10. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutie spravodlivosti).

11. Pod porušením práva na spravodlivý proces vo všeobecnosti treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, 4Cdo/140/2019, 4Cdo/120/2019).

12. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/41/2017, sp. zn. 3Cdo/214/2017, sp.zn. 8Cdo/5/2017, sp.zn. 8Cdo/73/2017, sp. zn. 9Cdo/213/2021). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti, pričom takúto vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

13. V rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolatelia namietali argumentačne riadne neodôvodnenie, arbitrárnosť a prekvapivosť rozhodnutia odvolacieho súdu s odkazom na tú skutočnosť, že na ich pozemku sú položené inžinierske siete, najmä Pohronský skupinový vodovod a že preto mal žalobca vyžiadať v tomto smere vyjadrenia od organizácii sieťových odvetví a zistiť, či by zriadenie takéhoto vecného bremena nebolo v rozpore s príslušnými zákonmi; resp. tou časťou rozsudku odvolacieho súdu, ktorá sa zaoberá možnosťou vydržania vodovodnej šachty zo strany žalobcu.“

14. Z odôvodnení rozhodnutí súdov (odvolacieho a prvoinštančného), chápaných v ich organickej kompletizujúcej jednote (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu. Odôvodnenie uvedené odvolacím súdom napádaného rozhodnutia preto spĺňa náležitosti odôvodnenia vyplývajúce z ustanovení § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, lebo zodpovedá základnej formálnej štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Výsporiadanie sa s uplatnenými podstatnými odvolacími námietkami, odvolacím súdom možno považovať za dostatočné aj v zmysle § 387 ods. 3 CSP.

15. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že súd v odvolacom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

16. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP (R 24/2017). Do úvahy preto neprichádza ani relevantnosť námietky, že odvolací súd nedostatočným odôvodnením rozhodnutia dovolateľom znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizovateľné základné právo strany sporu na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

16. 1. Nad rámec uvedeného dovolací súd preto dodáva, že otázka nastolená žalovanými, že cez pozemok (alebo v jeho blízkosti), resp. pod ním, ku ktorému súd zriadil vecné bremeno môžu prechádzať inžinierske siete (napr. Pohronský skupinový vodovod) bola irelevantná a nevyžadovala zo strany súdu špecifickú odpoveď. Súdy totiž zriadili vecné bremeno v podobe práva cesty pešo, motorovými vozidlami, alebo inými dopravnými prostriedkami nevyhnutnými pre údržbu a obhospodarovanie stavby - vodojemu v čase od 8.00 h do 18.00 h za účelom údržby alebo obhospodarovania tejto stavby - vodojemu. Výkonom tohto práva potom nielenže nemôže byť

zasiahnuté do prípadných inžinierskych sietí nachádzajúcich sa pod povrchom pozemku, ale žalovaní pri tejto argumentácii vyslovili iba úvahu (podľa ich vedomostí), že v miestach zriadeného vecného bremena alebo v ich blízkosti prechádza plynové potrubie, vysokotlakové vodovodné potrubie (Pohronský skupinový vodovod), ktorú skutočnosť však už nepreukázali. Navyše sami odkazovali na právnu úpravu pásma ochrany podľa § 19 zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách, podľa ktorého v pásme ochrany je zakázané vykonávať zemné práce, umiestňovať stavby, vykonávať činnosti, ktoré obmedzujú prístup k verejnému vodovodu, vysádzať trvalé porasty, umiestňovať skládky a vykonávať terénne úpravy, pričom ani jedna z týchto zakázaných činností potom nezodpovedá zriadenému vecnému bremenu, ktoré je len v podobe práva cesty pešo, motorovými vozidlami, alebo inými dopravnými prostriedkami po povrchu pozemku. Pokiaľ ide o povinnosť vlastníka verejného vodovodu na základe žiadosti poskytnúť žiadateľovi údaje o možnom strete jeho zámeru s pásmom ochrany (§19 ods. 7 zák. č. 442/2002 Z. z.), táto skutočnosť bola rovnako pre zriadenie vecného bremena súdom podľa § 151o Občianskeho zákonníka irelevantná. Táto by bola relevantná len ak by bolo preukázané, že skutočne pod povrchom v miestach zriadeného vecného bremena prechádza vodovodné potrubie (a to nielen na základe vedomostí žalovaných), a že žalobcovia v rámci oprávnení im vyplývajúcich z vecného bremena mienia vykonať také činnosti (práce), pri ktorých by mohlo dôjsť k stretu týchto činností (prác) s ochranným pásmom. Ako už bolo uvedené vyššie, zriadené vecné bremeno neumožňuje žalobcovi vykonávať akékoľvek práce na pozemkoch vo vlastníctve žalovaných, ale mu umožňuje cez tieto pozemky výlučne len prechádzať (k vodojemu v jeho vlastníctve za účelom jeho údržby). Vzhľadom na irelevantnosť tejto argumentácie žalovaných vo vzťahu k dôvodom zriadenia vecného bremena súdom podľa § 151o Občianskeho zákonníka, neboli súdy povinné dať na ne vo svojich rozhodnutiach špecifickú odpoveď.

16.2. Rovnako bolo irelevantnou bližšie sa v odôvodnení rozsudku venovať podmienkam vydržania vlastníckeho práva žalobcu k vodovodnej šachte, keďže súdy mali vlastnícke právo žalobcu v tomto smere preukázané predovšetkým listinnými dôkazmi k predmetnej stavbe (najmä kolaudačným rozhodnutím). Aj z listinného dôkazu „inžiniersko - projektová organizácia č. 15/011/05/91“ vyplývalo, že právny predchodca žalobcu bol investorom rekonštrukcie vodojemu a aj z rozhodnutia Okresného národného výboru v Banskej Bystrici č. výst. - 7360/58 bolo nepochybné, že právny predchodca žalobcu požiadal o zvláštne užívanie vody k stavbe močkovkovej závlahy jeho lúk a investoval do tejto výstavby. Súdy tak vlastnícke právo žalobcu k vodojemu (vrátane šacht) mali preukázané listinnými dôkazmi, t. j. skutočnosťou, že v osobe žalobcu, resp. jeho právneho predchodcu išlo o jeho stavebníka. Otázka možného vydržania tu bola až druhotnou, kedy aj súdy (najmä s ohľadom na dlhodobé využívanie tohto vodojemu) iba pripúšťali (ako prípadnú) možnosť vydržania vodojemu do vlastníctva (súdy sami použili pojem „...Uvedené okolnosti by svedčili i o nadobudnutí vlastníckeho práva vydržaním...“). Keďže súdy prioritne žalobcu považovali za vlastníka stavby - vodojemu (vrátane šacht) titulom jej výstavby (ako stavebníka), neboli povinné sa v ďalšom vo svojich rozhodnutiach bližšie venovať všetkým podmienkam prípadného vydržania tejto stavby do vlastníctva žalobcu.

17. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné (viď aj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018, sp. zn. 7Cdo/1/2018). Dovolací súd po preskúmaní prejednávanej veci dospel vzhľadom k vyššie uvedenému k záveru, že v danom prípade zo strany odvolacieho súdu nešlo - v rozsahu dovolacích výhrad - o prekvapivé rozhodnutie.

18. Zhrnúc vyššie uvedené najvyšší súd dovolanie žalovaných 1/ a 2/ v zmysle namietanej procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

19. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa

potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

20. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

21. Žalovaní 1/ a 2/ v spojitosti s dovolacím dôvodom § 421 ods. 1 písm. b) CSP považovali za právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu nebola vyriešená: „či vodovodná šachta a vodovodné potrubie na ňu napojené sú súčasťou akumuláčnej nádrže do ktorej toto vodovodné potrubie ústi a či teda vodovodná šachta, potrubie a akumulčná nádrž tvoria jednu vec a to aj za stavu, keď vodovodné potrubie neslúži výlučne k plneniu akumuláčnej nádrže, ale aj pre potreby iných subjektov, ktoré sú naň napojené a ak tieto tri súčasti vodovodná šachta, potrubie a akumulčná nádrž tvoria jednu vec, tak ktorú z týchto troch súčastí treba považovať za hlavnú vec a ktoré len za jej súčasti.“

22. Právny posúdením veci treba považovať činnosť súdu, spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (*quaestio iuris*). Ich riešenie predchádza riešenie skutkových otázok (*quaestio facti*), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávnosť právneho posúdenia veci preto nemožno vymedziť nesprávnym, či nedostatočným zistením skutkového stavu, ale len argumentáciou spochybňujúcou použitie právnej normy súdom na daný prípad, alebo jej interpretáciu, prípadne jej aplikáciu súdom na zistený skutkový stav.

23. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 CSP nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa žalobcu riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje totiž dovolaciemu súdu posúdiť, či ide o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a či sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, či je táto otázka riešená dovolacím súdom rozdielne alebo nebola riešená.

24. Dovolací súd si plne uvedomuje, že by bolo v rozpore s princípmi spravodlivého procesu, pokiaľ by sa pri posudzovaní dovolania uplatňoval prílišný formalizmus. V rozpore s týmito princípmi ale nie je prístup majúci na zreteli, že ustanovenia Civilného sporového poriadku vyžadujú istú mieru formálneho a obsahového vyjadrenia dôvodov, z ktorých procesná strana vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania. Ak však dovolanie aj po zameraní sa dovolacieho súdu na jeho obsah (§ 124 CSP) zostáva naďalej nejednoznačné alebo nejasné v tom, že z neho nemožno s istotou usúdiť, ktorú právne významnú otázku mal dovolateľ na mysli, je potrebné mať na zreteli, že právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v ustanoveniach Civilného sporového poriadku nedáva žiadny priestor pre uplatnenie domnienok alebo dedukcií dovolacieho súdu alebo jeho dohadov o tom, ktorú z viacerých právnych otázok riešených prvoinštančným a odvolacím súdom mal dovolateľ (jeho advokát) na mysli pri formulovaní dovolania.

25. Nevyhnutným predpokladom, aby dovolací súd mohol posúdiť prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP, je konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa odvolací súd riešil nesprávne.

26. V dovolaní naformulovaná otázka „či vodovodná šachta a vodovodné potrubie na ňu napojené sú

súčasťou akumuláčnej nádrže do ktorej toto vodovodné potrubie ústi a či teda vodovodná šachta, potrubie a akumulčná nádrž tvoria jednu vec a to aj za stavu, keď vodovodné potrubie neslúži výlučne k plneniu akumuláčnej nádrže, ale aj pre potreby iných subjektov, ktoré sú naň napojené a ak tieto tri súčasti vodovodná šachta, potrubie a akumulčná nádrž tvoria jednu vec, ktorú z týchto troch súčastí treba považovať za hlavnú vec a ktoré len za jej súčasti“ je síce otázkou právnou (t. j. či vodovodná šachta a vodovodné potrubie predstavujú súčasť hlavnej veci - vodojemu, alebo len jej príslušenstvo - čo je otázka právna), avšak jej posúdenie záviselo od zisteného skutkového stavu. Argumentácia dovolateľov vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP však predstavuje iba polemiku s rozhodnutím odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie, resp. ide o námietky, ktoré sa týkajú spochybňovania správnosti skutkových zistení. Nesprávnym zistením skutkového stavu, prípadne len samou polemikou s rozhodnutím súdu nie je možné podľa Civilného sporového poriadku vymedziť dovolací dôvod, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci. Uplatnenie tohto dovolacieho dôvodu predpokladá spochybnenie správnosti riešenia právnych otázok odvolacím súdom (nie otázok skutkových). Podľa dovolacieho súdu takáto argumentácia v dovolaní absentuje. Takéto tvrdenie nemožno považovať za právne otázky vymedzené zákonom predpokladaným spôsobom.

27. Dovolací súd v tomto ohľade uvádza, že dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

28. Dovolaním sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018).

29. Nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu z hľadiska § 432 ods. 2 CSP s akcentom na konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, čo umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP), alebo ktorá je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP).

30. Dovolatelia, zastúpení advokátom, v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP uviedli nasledujúcu právnu otázku doposiaľ neriešenú dovolacím súdom: „či vodovodná šachta a vodovodné potrubie na ňu napojené sú súčasťou akumuláčnej nádrže do ktorej toto vodovodné potrubie ústi a či teda vodovodná šachta, potrubie a akumulčná nádrž tvoria jednu vec a to aj za stavu, keď vodovodné potrubie neslúži výlučne k plneniu akumuláčnej nádrže, ale aj pre potreby iných subjektov, ktoré sú naň napojené a ak tieto tri súčasti vodovodná šachta, potrubie a akumulčná nádrž tvoria jednu vec, ktorú z týchto troch súčastí treba považovať za hlavnú vec a ktoré len za jej súčasti“ , pričom uviedli, že predmetnú otázku odvolací súd posúdil nesprávne.

30.1. Pokiaľ sa dovocatelia nestotožnili s posúdením odvolacieho súdu (aj okresného súdu) „ že vodovodná šachta a vodovodné potrubie na ňu napojené sú súčasťou akumuláčnej nádrže (ako hlavnej veci) do ktorej toto vodovodné potrubie ústi a teda, že tvoria jednu vec“, vyjadrili tým svoj zásadný nesúhlas s právnym názorom odvolacieho súdu (ako aj súdu prvej inštancie) ohľadom záveru, že vodovodná šachta a vodovodné potrubie sú súčasťou hlavnej veci - akumuláčnej nádrže. Nestačí však, že ide o právnu otázku. Musí ísť o takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná (ale rozhodnutie

odvolacieho súdu spočívalo na odlišných dôvodoch), nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V takom prípade dovolanie v zmysle § 421 ods. 1 nielen, že nie je dôvodné, ale nie je ani prípustné.

30.2. V tomto smere je v prvom rade potrebné uviesť, že záver o tom, že „vodovodná šachta a vodovodné potrubie na ňu napojené sú súčasťou akumuláčnej nádrže (ako hlavnej veci) do ktorej toto vodovodné potrubie ústi a teda, že tvoria jednu vec“ bol výsledkom skutkových zistení (predovšetkým ich funkčného prepojenia) vyplývajúcich z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie, pričom v dovolaní nie je možné zistený skutkový stav prehodnocovať (dovolatelia takto zistený skutkový stav ani nespochybnili a nevzniesli v tomto smere dovolacie námietky podľa § 420 písm. f) CSP k priebehu alebo vyhodnoteniu dokazovania - napr. že by konanie pred súdmi nižších inštancií malo byť postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní - v podobe tzv. opomenutého dôkazu, deformovaného dôkazu, porušenia zásady voľného hodnotenia dôkazov príp. že by konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery boli svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorým by sa poprel zmysel a podstata práva na spravodlivý proces; v preskúmvanej veci dovolací súd takúto existenciu vady zmätočnosti ani nezistil.). Odvolací súd mal v danej veci za to, že „vodojem predstavuje tzv. jednoduchú stavbu - vodohospodárske dielo, (ktorého účelom je zhromaždiť vodu v akumuláčnej nádrži s cieľom jej ďalšieho využitia) a že súčasťou tejto stavby - vodojemu - sú aj šachty nachádzajúce na pozemku žalovaného 2/. Tieto šachty sú podľa odvolacieho súdu „neoddeliteľnou súčasťou vodojemu, nakoľko bez nich, by vodojem nemohol fungovať a nemohol by spĺňať svoju funkciu - a to predovšetkým protipožiarne a rezervnú (pričom ďalšou osobitnou bola aj funkcia akumuláčná, kedy vodojem ako zásobník vody zabezpečoval plynulú dodávku vody v prípade jej nerovnomerného odberu)“. Odvolací súd preto uzavrel, že „stavba vodojemu pozostáva z hlavnej časti, ktorou je akumuláčná nádrž, z ktorej sa realizuje samotný odber vody (nachádzajúcou sa v areáli žalobcu) a z jej súčasti (šachty a potrubie), ktoré spolu tvoria jednu stavbu“. Mal za to, že „šachta tvorí súčasť stavby - vodojemu - hoc sa nachádza na inom pozemku ako vec hlavná, a je jej neoddeliteľnou súčasťou, nakoľko zabezpečuje jej celkovú funkčnosť“. Uviedol, že „podstatné bolo v predmetnej veci nielen kritérium možného (ne)zhodnotenia, ale zásadné bolo zachovanie funkčnosti vodojemu. Bez pripojenia akumuláčnej nádrže potrubím na zdroj vody z Badínskeho potoka, ktorý tvorí alternatívny zdroj vody, ktorého prítok je zabezpečený i dvoma šachtami (na pozemku žalovaného), akumuláčná nádrž nemôže spĺňať svoju funkciu, pokiaľ nie je zabezpečený prítok vody tak, ako bolo v projektovej dokumentácii mienené“. Inak povedané, právny záver odvolacieho súdu, že šachty a vodovodné potrubie sú súčasťou stavby vodojemu (a že spolu s jeho akumuláčnou nádržou tvoria jednu vec) vychádzal zo skutkových zistení súdu nižšej inštancie (zo zistenia ich vzájomného funkčného prepojenia), a to, že jeho neoddeliteľnú súčasť tvoria práve preto, že „bez nich, by vodojem nemohol fungovať a nemohol by spĺňať svoju funkciu - predovšetkým protipožiarne a rezervnú (ale ani funkciu akumuláčnú, kedy vodojem ako zásobník vody zabezpečoval plynulú dodávku vody v prípade jej nerovnomerného odberu), a teda že tieto súčasti vodojemu zabezpečujú jeho celkovú funkčnosť“.

30.3. Uvedený záver súdov nižších inštancií bol teda výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli k právnomu záveru a prijatiu ich rozhodnutia o zriadení vecného bremena (t. j. práva cesty cez pozemok žalovaných - ust. § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka umožňuje zriadiť vecné bremeno rozhodnutím súdu v tých prípadoch, ak vlastník stavby nie je zároveň vlastníkom príslušného pozemku a prístup vlastníka k stavbe nemožno zabezpečiť inak. Návrh na zriadenie vecného bremena môže podať vlastník stavby, v prospech ktorého súd zriadi vecné bremeno spočívajúce v práve cesty cez príslušný pozemok).

31. Ustanovenie § 120 Občianskeho zákonníka vymedzuje pojem súčasť veci tak, že súčasťou veci je všetko, čo k nej podľa jej povahy prináleží a nemôže byť oddelené bez toho, že by sa vec znehodnotila; znehodnotenie nemožno chápať len v užšom zmysle slova, teda iba ako úplné zničenie či aspoň ako podstatné poškodenie hlavnej veci. Znehodnotenie naopak možno chápať aj v zmysle zníženia hodnoty, a tým spravidla aj ceny veci; môže to tiež znamenať, že vec bude v budúcnosti plniť svoj účel na nižšej úrovni (tzv. funkčné znehodnotenie), prípadne možno uvažovať aj o znehodnotení estetickom, ktorým

sa spravidla rozumie znehodnotenie z hľadiska vzhľadu veci. Súčasť veci nie je spravidla spôsobilým predmetom samostatných občianskoprávných vzťahov; ako vyplýva z vymedzenia obsiahnutého v ustanovení § 120 ods. 1 OZ, má právne osudy hlavnej veci, ktorá patrí vlastníkovi. Keďže v dôsledku fyzického spojenia, hoci aj skôr samostatnej veci sa jedna vec stane súčasťou inej hlavnej veci (a tak stratí znaky, ktoré ju ako vec v právnom zmysle individualizujú), vlastníctvo súčasti nadobudne vlastník veci aj vtedy, ak náklady na zabudovanie, prípadne aj na zabezpečenie súčasti vynaložila osoba odlišná od vlastníka hlavnej veci.

31.1. Právny inštitút súčasti veci je zákonným vyjadrením skutočnosti, že existujú veci ako hmotné predmety, ktoré možno z hľadiska právnej teórie charakterizovať ako veci zložené, teda veci, ktoré sú vnútorne štruktúrované a tvorené relatívne samostatnými časťami viac alebo menej vzájomne spojenými. Zákon stavia samostatnosť veci vo vzťahu k veci inej na dvoch kritériách: na vzájomnej sunáležitosti vecí a na miere ich oddeliteľnosti. Prvé kritérium predstavuje skôr subjektívnu rovinu, pretože „to, čo k veci podľa jej povahy patrí“, sa určuje do značnej miery podľa ľudských zvyklostí, skúseností a noriem vzťahujúcich sa ku konkrétnej veci. Miera sunáležitosti sa potom posudzuje prostredníctvom povahy tej veci, ktorá je považovaná za vec podstatnejšiu, určujúcu, a teda vyložene vo vzťahu viacerých vecí za vec tzv. hlavnú. Zákonný text touto všeobecnou úpravou dáva priestor k individuálnemu posúdeniu, aké vlastnosti veci hlavná vykazuje, aby odtiaľ bolo možné odvíjať úvahy, či iná relatívne samostatná vec k nej „patrí“ natoľko neodmysliteľne, že nemôže už byť považovaná za vec odlišnú. Druhé kritérium je viac objektívne a sleduje spojenie vecí predovšetkým v zmysle fyzickom. Formulácia „nemôže byť oddelená bez toho, aby sa tým vec znehodnotila“ však nevylučuje možnosť faktickej separácie vecí, naopak vlastne v dôsledkoch ich oddelenia vidí mieru samostatnosti vecí. Charakter „oddelenia“ zákon neustanovuje, a teda nutne tento pojem musí zahŕňať celú škálu spôsobov od priamych zásahov do hmotnej podstaty vecí, cez manipuláciu neničiacu podstatu vecí, po jednoduché voľne uskutočniteľné odňatie vecí. Definíciu súčasti veci potom z tohto pohľadu vyhovujú tie prípady, kedy oddelenie ktorýmkoľvek z uvedených spôsobov znamená pre vec hlavnú ujmu na jej hodnote. Znehodnotením nemusí byť však len strata hodnoty peňažnej, ale môže ísť aj o znehodnotenie funkčné, estetické či iné. Inými slovami povedané, znehodnotením sa rozumie stav, kedy hlavná vec v porovnaní so stavom pred oddelením jej súčasti slúži svojmu pôvodnému účelu menej kvalitne alebo mu nemôže slúžiť vôbec. Až faktické oddelenie súčasti sprevádzané znehodnotením veci hlavnej prináša právny dôsledok, že pôvodná súčasť sa stáva vecou samostatnou a od doterajšej hlavnej veci nezávislou. Súčasťou veci sa môže stať aj pôvodne samostatná vec, ak je spojená s inou vecou. Spravidla pôjde o fyzické spojenie, nemožno však celkom vylúčiť, že jedinou vecou v právnom zmysle môžu byť veci, ktoré takto spojené nebudú. Nutnou podmienkou pre to, aby pôvodná samostatná vec mohla byť v prípade voľnejšieho spojenia s inou vecou považovaná za súčasť veci je, aby naďalej bola v samostatných funkčných väzbách iba s touto jedinou vecou. Ak vstupuje objekt do samostatných funkčných väzieb s inými objektmi bez toho, aby pre tieto väzby bola nutná existencia celku vyššieho rádu, ide o samostatný objekt. Ak má teda určitá vec, ktorá je spojená s inou vecou, väzby k ďalším veciam bez toho, aby k týmto väzbám bola potrebná existencia tejto inej veci, nemôže byť súčasťou veci.

31.2. Súčasťou veci podľa § 120 Občianskeho zákonníka je teda všetko, čo k nej podľa povahy náleží a nemôže byť oddelené bez toho, aby sa tým vec ako celok znehodnotila (znehodnotením veci treba rozumieť stav, keď hlavná vec v porovnaní so stavom pred oddelením jej súčasti, slúži síce pôvodnému účelu, ale menej kvalitne alebo mu už nemôže slúžiť vôbec). Súčasť veci nie je samostatnou vecou v právnom zmysle; zdieľa právny režim veci, ku ktorej patrí. To okrem iného znamená, že súčasť veci prechádza na nového nadobúdateľa aj vtedy, ak v zmluve o prevode takéto veci nie sú vôbec uvedené.

31.3. Rozhodujúcimi kritériami na posúdenie, či v konkrétnom prípade ide o súčasť veci, sú:

- a/ podmienka vzájomnej spolupatričnosti,
- b/ podmienka miery možnej separácie.

Prvé kritérium vychádza zo všeobecných zvyklostí z hľadiska možnosti individuálneho posúdenia. Druhé kritérium je skôr objektívne, keď možnosť reálneho oddelenia nie je vylúčená, ale má dopad na funkčné, estetické, prípadne iné využitie veci. Prípadné oddelenie by malo vplyv na plnenie účelu, ktorý sa touto

vecou sleduje, respektíve na prípadný možný vznik vád vecí, v dôsledku čoho nemôže vec slúžiť svojmu účelu vôbec alebo len s výraznými ťažkosťami. Súčasťou vecí sa môže stať aj pôvodne samostatná vec, ak je spojená s inou vecou. Spravidla pôjde o fyzické spojenie, nemožno však úplne vylúčiť, že jedinou vecou v právnom zmysle môžu byť veci, ktoré takto spojené nebudú. Nevyhnutnou podmienkou preto, aby pôvodne samostatná vec mohla byť v prípade voľnejšieho spojenia s inou vecou považovaná za súčasť vecí je, aby naďalej bola v samostatných funkčných väzbách iba s touto jedinou vecou.

32. V danej veci potom odvolací súd prijal správny právny záver, že tak šachty, ako aj vodovodné potrubie (s ohľadom na individuálne okolnosti danej veci), sú súčasťou stavby vodojemu (a teda spolu s jeho akumulačnou nádržou tvoria jednu vec), so zohľadnením toho, že „bez nich, by totiž vodojem nemohol vôbec fungovať a nemohol by plniť svoje hlavné funkcie, pre ktoré bol vybudovaný - protipožiarnu, rezervnú a akumulačnú, a teda, že všetky tieto súčasti vodojemu zabezpečujú jeho celkovú funkčnosť (cez tieto súčasti dochádza k naplňaniu akumulačnej nádrže vodou tak, aby mohla byť využívaná na stanovený účel). Ako už bolo uvedené vyššie, „definíciu súčasti veci vyhovujú tie prípady, kedy ich oddelenie ktorýmkoľvek zo spôsobov (od manipulácie neničiacej podstatu veci, po jednoduché voľne uskutočniteľné odňatie vecí) znamená pre vec hlavnú ujmu na jej hodnote. Pritom pri znehodnotení, môže ísť aj o znehodnotenie funkčné. Môže tiež znamenať, že vec bude v budúcnosti plniť svoj účel na nižšej úrovni (tzv. funkčné znehodnotenie). Túto vzájomnú funkčnú prepojenosť šachty, vodovodného potrubia a akumulačnej nádrže (z pohľadu funkcií a účelu, na ktorý vodojem slúži) dovolatelia nenamietali a v tomto skutkové závery súdov nižších inštancií nijako nespochybňovali (v tomto smere zostala dovolacia argumentácia len vo všeobecnej rovine). Nebolo potom rozhodujúce tvrdenie dovolateľov, že vodovodná šachta a vodovodné potrubie neslúžia výlučne len pre potreby žalobcu, ale že ich užívajú aj iné subjekty - napr. obchodná spoločnosť POLYSTON, s. r. o., Športový klub JUPIE Podlavice a tiež záhradkári, nakoľko tu nejde o ich „vzťah k iným veciam“, ale len o ich užívanie „aj“ tretími subjektmi (nejde tu o väzby k ďalším veciam). Takúto spojitosť týchto súčastí k iným veciam dovolatelia ani neuviedli (neoznačili, nepreukázali), pričom iba samotné užívanie týchto súčastí vecí aj inými subjektmi, takúto spojitosť (k iným veciam) nepreukazujú. V danom prípade teda nie je podstatné, či vodovodné potrubie využívajú aj iné subjekty, ale podstatné je, že vodojem bez potrubia (a šacht) by sa nedal využívať na svoj účel (a teda ich oddelením by vodojem - akumulačná nádrž stratila svoju funkčnosť - došlo by tu k ujme na hodnote hlavnej veci v podobe, že by táto v budúcnosti plnila svoj účel na nižšej úrovni).

33. Navyše toto právne posúdenie (samotný záver, že šachta a vodovodné potrubie sú súčasťou stavby vodojemu (akumulačnej nádrže)) bolo výsledkom skutkového stavu zisteného súdmi nižších inštancií, ktoré skutkové závery, žalovaní nijako nespochybňovali, a ani v procese jeho zisťovania nenamietali žiadne vady podľa § 420 písm. f) CSP. Keďže dovolací súd nie je skutkovým súdom, musí vychádzať zo skutkových záverov nižších súdov a keďže súdy v tomto smere ustálili (z hľadiska zistenia funkčnej prepojenosti), že všetky tri časti (šachta, potrubie, akumulačná nádrž) slúžia funkčne stavbe vodojemu, tak potom záver týchto súdov o ich povahe ako súčasti vecí, bol správny. Dovolací súd opätovne zdôrazňuje, že dovolaním sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018) - a v tomto smere dovolatelia žiadne vady nevytkali.

34. Navyše v danej veci z vykonaného dokazovania vyplynulo, že tieto šachty ako aj vodovodné potrubie vybuďoval (na svoje náklady) predchodca žalobcu („inžiniersko - projektová organizácia č. 15/011/05/91“, rozhodnutie Okresného národného výboru v Banskej Bystrici č. výst. - 7360/58), a teda je ich vlastníkom a to bez ohľadu na to, či by boli súčasťou alebo neboli súčasťou stavby vodojemu.

35. Záverom dovolací súd iba dodáva, že žalovaní (vzhľadom na ich dovoláciu argumentáciu) mali potom svoju dovoláciu otázkou formulovať skôr k otázke platného nadobudnutia vlastníckeho práva k šachte a vodovodnému potrubiu žalobcom, ktoré súdy len vyvodzovali z ich charakteru, ako súčasti

hlavnej veci (kedy súčasť veci zdieľa právny osud veci hlavnej). Dovolatelia však vo svojej dovolacej otázke vlastnícke právo žalobcu k týmto veciam nenamietali. Formulácia dovolacej otázky smerujúca „len“ k posúdeniu povahy vodovodnej šachty ako súčasť veci (alebo samostatnej veci) bez súčasného spochybnenia vlastníckeho práva žalobcu k nej (v samotnej dovolacej otázke), nerieši otázku vlastníctva tak, aby dovolací súd mohol prípadne rozsudok zrušiť v otázke nesprávne ustáleného vlastníctva. Inak povedané, žalovanými nastolená dovolacia otázka je len čiastková, nakoľko ňou títo súčasne nenapadli záver o vlastníckom práve žalobcu, resp. v tomto smere neformulovali žiadnu dovolaciu otázku podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

36. Z týchto dôvodov dovolací súd ani v tejto časti nepovažoval dovolanie za dôvodné (dovolateľmi nastolenú/položenú otázku považoval odvolacím súdom za správne vyriešenú), a preto ho aj v tejto časti zamietol (§ 448 CSP).

37. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a zásadou úspechu žalobcu v dovolacom konaní, ktorému patrí v zmysle uvedenej zásady nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP).

38. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.